ספרי׳ — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

שער
שלישי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויקהל (ואדר)

(חלק א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פּאַרקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

Likkutei Sichot

Copyright © 2026
by
Kehot Publication Society®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פרשת ויקהל

א. דער אָנהויב פון היינטיקער סדרה איז: ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה׳ לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי׳ לכם קדש שבת שבתון וגו׳.

זיינען אין דעם פאַראַן פיל דיוקים און קשיות, וואָס עטלעכע פון זיי פרעגן אויך די מפרשי התורה:

א) וואָס איז דער ענין פון ויקהל משה, דער געוויינלעכער לשון אין תורה איז דאָך ויאמר משה, ווי עס שטייט אין די מערסטע ערטער און אויך אין דער פרשה אין עטלעכע פסו־קים ווייטער ביי דעם ציווי פון תרומת המשכן?

ב) ער זאָגט, אלה הדברים אשר צוה הוי׳ לעשות אותם, און ער דערקלערט ניט וואָס זיינען די דברים? רוב מפרשי התורה לערנען אַז דאָס גייט אויף ציווי תרומת המשכן, אָבער דאָס איז דאָך שווער, וואָרום ווייטער ביי תרומת המשכן זאָגט ער נאָך אַמאָל ויאמר גו׳, מוז מען דאָך זאָגן אַז די אמירה גייט אויף אַן ענין, וואָס איז פאַר דעם צווייטן ויאמר, אויף דעם וואָס ער זאָגט באַלד נאָך דעם — ששת ימים גו׳, איז דאָך אָבער ניט פאַר־שטאַנדיק: אויף שמירת שבת זיינען זיי דאָך שוין אָנגעזאָגט געוואָרן אין די עשרת הדברות.

ג) פאַרוואָס זאָגט ער שבת שבתון, צוויי מאָל דעם ענין פון שבת?

ד) רש״י זאָגט (און אַזוי שטייט אויך אין גמרא, מדרש[1] און זהר) אַז ויקהל משה איז געווען אויף מאָרגן נאָך יום כיפור, בשעת משה רבינו איז אַראָפּגע־קומען פון הר סיני.

פון דעם איז פאַרשטאַנדיק אַז דער ויקהל משה גו׳ האָט אַ שייכות צו יום כיפור וואָס זיין ענין איז — כפורים, וואָס דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו משה׳ן, „סלחתי כדבריך״, וואָס דאָס איז די כפרה אויפן חטא העגל. דאַרף מען פאַרשטיין וואָס איז די שייכות צווישן זיי?

ב. וועט מען עס פאַרשטיין דער־מאָנענדיק פריער די דברי רז״ל[2] וועגן דעם דיוק פון לשון תעשה (תי״ו צרוי׳, עיי״ן קמוצה) און ניט תעשה (מיט אַ פּת״ח). דער חילוק איז: תעשה (מיט אַ פּת״ח) מיינט, עשי׳ בהתעסקות — טאָן מיט אַ פאַרנומענקייט. תעשה (מיט אַ ציר״י) מיינט עשי׳ בדרך ממילא — אַז

1) מכילתא יתרו פרשה ב. זהר ח״ב קצה, א.
2) זע במפרשי התורה על הכתוב.

עס טוט זיך אָפּ פון זיך אַליין. שטייט אויף דעם אין מכילתא (במקומו), בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים.

דאָס איז די ברכה פון הימל. יעדער ענין איז דאָך אָבער דאָ אויך אין דער עבודה פון מענטשן, איז דער ענין פון תעשה (בציר״י) אין עבודה, אַז די מלאכה ועובדין דחול וואָס אַ איד דאַרף טאָן בששת ימי החול, דאַרף זיין אָן התעסקות – אָן אַ פּאַרנומענקייט – נאָר אַזוי ווי דאָס וואָלט זיך געטאָן פון זיך אַליין.

אַזוי ווי עס שטייט[3] יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, וואָס דער טייטש איז[4] אַז די יגיעה וואָס דער מענטש האָרעוועט צוליב זיינע קערפּערלעכע באַדערפענישן (תאכל), דאַרף זיין נאָר מיט די הענט און ענלעכע חיצוניות׳דיקע אברים (כפיך) אַליין. די קאָפּ און די האַרץ דאַרפן ליגן אין תורה ומצות, און בשעת זיין הנהגה איז: יגיע כפיך כי תאכל – דאַן איז אשריך וטוב לך, לויט דעם מאמר רז״ל[5] אשריך בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא.

און דאָס מיינט אויך תעשה (בציר״י) בדרך ממילא, ער ליגט ניט אין דעם עסק מיט זיין מוח און האַרץ, ער טוט עס נאָר בלויז מיטן כח המעשה, און אויך דעם כח המעשה נוצט ער אין דעם מער ניט אויף וויפל עס איז נויטיק אויף צו מאַכן אַ כלי אויף ברכת הוי׳.

וואָרום דער אמת איז דאָך, אַז וברכך הוי׳ אלקיך בכל אשר תעשה. ניט זיין עשי׳ גיט פרנסה, נאָר די ברכת הוי׳ גיט פרנסה, מער ניט וואָס די ברכת הוי׳ דאַרף האָבן אַ כלי אין טבע, דערפאַר דאַרף זיין דער „בכל אשר תעשה״. אָבער עס איז מער ניט ווי בלויז אַ כלי. און דערפאַר דאַרף מען טאָן אין דעם נאָר אַזוי פיל אויף וויפל עס איז נויטיק כדי עס זאָל זיין אַ כלי, ד. ה. אַז די קאָפּ מיט דער האַרץ זאָלן אינגאַנצן ניט ליגן אין דעם, אויף תחבולות, א. ד. גל. און אויך מיטן כח המעשה, טאָן בלויז אויף וויפל עס איז נויטיק.

– דער אמת איז דאָך אַז עס האָט אינגאַנצן ניט געדאַרפט דערלויבט זיין טאָן מלאכה. וואָרום עס איז דאָך את השמים ואת הארץ אני מלא און מלא כל הארץ כבודו (ג־ט ברוך הוא געפינט זיך אומעטום), איז מצד כבוד מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא האָט ניט גע־דאַרפט זיין דערלויבט טאָן קיין מלאכה, ווי די רז״ל זאָגן מאן דמחוי קדם מלכא כו׳[6]. עס איז מער ניט וואָס די תורה האָט געגעבן רשות און געהייסן טאָן מלאכה, אַזוי ווי עס שטייט: בכל אשר תעשה, ששת ימים תעבוד. ובמילא, איז אויף וויפל ס׳איז נויטיק, האָט דאָך אויף דעם די תורה געגעבן רשות, אָבער מערער דערפון איז אויסער דעם וואָס דאָס ווייזט דאָך אַז ביי אים פעלט דער אָפּ־לייג אַז דער עיקר איז דער וברכך הוי׳ אלקיך (און ווי עס ווערט ווייטער דער־

3) תהלים קכח, ב. זע אויבן עמוד 62.
4) לקוטי תורה שלח מב, ד. ועוד.
5) אבות פ״ד מ״א. ברכות ח, א.

6) זע חגיגה ה, ב. להעיר מאגרת הקדש סימן כ״ד.

קלערט אין סעיף ה׳), איז דאָך דאָס אויך אַן ענין פון מחוי קמי׳ מלכא —

ג. אין פלוג, איז אָבער ניט פאַרשטאַנדיק, פאַרוואָס רופט עס דער פסוק אָן דוקא מיטן נאָמען יגיעה, יגיע כפיך? ובפרט לויט ווי געזאָגט אַז דאָס איז בלא לב ולבב, אַז ער נעמט זיך ניט צום האַרצן?

וועט מען עס פאַרשטיין לויט דעם וואָס איז באַוואוסט[7], אַז ווען מען אַרבעט אין אַ זאַך וואָס מען האָט אין איר אַ תענוג, איז אפילו בשעת מען לייגט אַריין אין דעם אַ סך כחות, ווערט מען ניט אַזוי שטאַרק פאַרמאַטערט, ווייל מען האָט אין דעם אַ געשמאַק. אָבער ווען מען אַרבעט אין אַ זאַך אין וועלכער מען האָט ניט קיין געשמאַק, איז אַפילו אויב מען אַרבעט נאָר אַ ביסל, מאַטערט דאָס אויך אויס.

אַזוי אויך ביי דעם: מצד דעם וואָס ער האָט ניט קיין געשמאַק אין גשמיות, ער טוט אין דעם מער ניט ווייל ער מוז, — וואָרום כאָטש אַז אויך דעם עסק נוצט ער אויס לעבודת הוי׳, ביז מען זאָגט אַז אויך דערמיט איז ער מקיים אַ מצוה לויט דעם מאמר רז״ל[8] אויפן פסוק ששת ימים תעבוד, אַז דאָס איז אַ מצות עשה, פונדעסטוועגן איז ער דאָך בשעת מעשה פאַרנומען מיט ענינים גשמיים, און זיין תענוג איז דאָך אויף טאָן אין ענינים וואָס זיי זיינען מצות בגלוי, ובמילא איז דער עסק אין גשמיות ביי אים אַ הכרח (אַ געצוואונגענע זאַך) —

איז מצד דעם הכרח, איז אויך דאָס ביסעלע וואָס ער האָרעוועט נאָר בלויז מיטן כח המעשה בלבד און דאָס אויך אָן השתדלות, ביז מען רופט עס אָן בדרך ממילא, איז אָבער מצד דעם וואָס מצד עצם הדבר וויל ער דאָס ניט, און ער וואַרט שוין אויף דעם מינוט ווען ער וועט קענען פאַרענדיקן דעם עסק און נעמען זיך צו תורה ומצות, איז אויך דאָס ביסעלע וואָס ער אַרבעט אין דעם, מאַטערט אים שטאַרק אויס.

ד. און דאָס איז דער פשט אין פסוק ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון, ד. ה. בכדי עס זאָל קענען זיין דער שבת ווי עס דאַרף זיין, מוז זיין די הקדמה פון ששת ימי החול, עס זאָל זיין תעשה בדרך ממילא.

עס שטייט דאָך לעולם יראה אדם בכל שבת כאילו כל מלאכתו עשוי׳[9] (יעדן שבת דאַרף אַ מענטש זיך באַטראַכטן ווי זיין גאַנצע אַרבעט איז אָפּגעטאָן), איז אויב אינמיטן וואָך ליגט ער אין עסק, מיט גרויס טרדה, דאַן איז אויך בשעת עס קומט שבת, און ער וויל זיך אָפּרייסן אויף דעם טאָג, לכל הפחות, פון דעם עסק און טאָן אין תורה ותפלה, לאסתכלא

7) זע ד״ה קרוב ה׳ תר״ץ (סה״מ קונט׳ ח״א קה, ב).

8) מכילתא — הובאה בדרשות ר׳ יהושע אבן שועב פרשת וישב, ובספר מנחה בלולה. ובמכילתא דרשב״י: כשם שנצטוו ישראל על מצות עשה של שבת כך נצטוו על המלאכה. ועל פי זה מובן בפשיטות מאמר רז״ל בראשית רבה פט״ז (ופליג בזה על הספרי עקב על הפסוק ולעבדו בכל לבבכם). וראה גם כן אבות דרבי נתן פי״א. רמב״ן ויקרא כה, ג. קונטרס ומעין פי״ט. — ועל פי זה מיושב לשון רשאין בחולין (נד, ב. וראה שם רש״י ותוספות).

9) שולחן ערוך אדמו״ר הזקן סימן ש״ו סעיף כא.

ביקרא דמלכא, פאַלן אים אַריין פאַרשידענע מחשבות זרות, סיי די מחשבות אין וועלכע ער ליגט די גאַנצע וואָך, און נאָך מערער, עס פאַלן אים אַריין אויך אַזעלכע מחשבות צו וועלכע ער איז ניט שייך כלל. חייבא מבלבלין לי׳[10]. וואָרום וויבאַלד ער האָט געעפנט אַ טיר, איז אַז מען עפנט אַ טיר שפּאַרט מען זיך אַהין. במילא קען ער ניט האַלטן ביי שבת.

אויב אָבער אַז ששת ימים תעשה מלאכה (בדרך ממילא), דאַן איז וביום השביעי שבת שבתון. עס לייכט אים דער אור פון שבת. און נאָך מערער, שבת שבתון, צוויי מאָל שבת, וואָרום דער וואָס אויך אינמיטן וואָך איז ביי אים תעשה בדרך ממילא, איז ער אויך אינמיטן וואָך בבחינת שבת[11], און בשעת עס קומט שבת ווערט ביי אים אַ תוספת קדושה, שבת שבתון (וואָס דערמיט ווערט פאַרענטפערט די דריטע קשיא).

און לויט דעם וועט פאַרענטפערט ווערן אויך די צווייטע קשיא, וואָרום דאָ איז ניט דער ציווי אויף שבת, נאָר ווי אַזוי זאָל מען צוקומען צו שבת.

ה. לויט דעם וועט מען אויך פאַרשטיין די שייכות פון ויקהל משה גו׳ ששת ימים תעשה מלאכה צו מחרת יום כיפורים, אַז דאָס איז דער סדר התיקון אויפן חטא העגל.

וועגן חטא עבודה זרה זאָגט דער רמב״ם[12] אַז דאָס איז געקומען מצד דעם וואָס די השפעה מלמעלה גייט דורך דורך כוכבים ומזלות אַזוי ווי עס שטייט[13] וממגד תבואת שמש גו׳. איז הגם זיי זיינען אויך מודה אַז די כוכבים ומזלות זיינען נאָר ממוצעים, אָבער פונדעסטוועגן קרו לי׳ אלקא דאלקייא, זיי זיינען מחשיב אויך די ממוצעים. דער אמת אָבער איז אַז מען טאָר זיי ניט דינען, ווייל זיי זיינען נאָר כגרזן ביד החוצב.

אין חסידות[14] ווערט דערקלערט, אַז בדקות יותר, אין אַן איידעלערן אופן איז דער ליגן מיט השתדלות און תחבולות אין עסק אויך אַן ענין פון עבודה זרה חס ושלום, ווייל דאָס קומט פון דעם וואָס מען האַלט דעם עסק, דעם ממוצע, פאַר אַ חשיבות און טייערקייט, כאָטש ער גלויבט אַז וברכך הוי׳ אלקיך גו׳, פונדעסטוועגן איז ער מחשיב און האַלט טייער דעם עסק, און דערפאַר לייגט ער זיך אַריין אין דעם מיט זיין שכל, וואָס דאָס איז דוגמת השתחואה, הרכנת הראש, ער בויגט איין די קאָפּ צו דעם. און נאָך ערגער, וואָרום הרכנת הראש איז נאָר בגשמיות, און דאָ לייגט ער דאָך אַריין זיין קאָפּ ברוחניות, זיין שכל, אין דעם ממוצע, ווייל ער האַלט עס פאַר אַ חשיבות[15].

דאָס הייסט, אַז דער ענין פון ששת ימים תעשה (מיט אַ פת״ח) מלאכה בהתעסקות, קומט מצד דעם וואָס ער איז מחשיב דעם עסק. אָבער בשעת ביי אים לייגט זיך אָפּ דער

10) זע דרך חיים פ״ג.

11) זע שבת קיט, א. זהר ח״ג כט, א. תקוני זהר תכ״א (מו, א).

12) הלכות עכו״ם פ״א ה״א.

13) דברים לג, יד.

14) זע לקוטי תורה אחרי כז, ג. ד״ה מים רבים תשי״ז.

15) זע אויך אויבן עמוד 183.

אמת אַז דאָס איז נאָר כגרזן ביד החוצב, דאַן ליגט ער ניט ראשו ורובו אין דעם עסק, און ער פירט זיך אין דעם סדר פון תעשה בדרך ממילא.

לויט דעם וועט מען פאַרשטיין נאָך אַ טעם אויף דעם וואָס די דערמאָנטע הנהגה איז תעשה בדרך ממילא, ווייל ביי אים לייגט זיך אָפּ אין זיין שכל, אַז ניט דער עסק גיט אים פרנסה, נאָר אַז דורכן עסק האָט ער פרנסה פון דעם „וברכך הוי׳ אלקיך" בדרך ממילא.

און לויט דעם איז אויך פאַרשטאַנ־דיק די שייכות פון ויקהל משה צו דעם מחרת יום כפור, וואָרום דער סדר התיקון, ועקירת חטא עבודה זרה איז – ששת ימים תעשה מלאכה בדרך ממילא.

ו. דער דערמאָנטער ענין פון „יגעת בדרך ממילא" איז פאַראַן אויך אין אַ העכערן אופן, ניט אין דעם עסק בדב־רים הגשמיים, נאָר אין עבודת הוי׳. און אויך אין דעם איז דער תעשה בדרך ממילא אַ תיקון אויפן חטא העגל.

די דערקלערונג דערפון:

די משנה זאָגט[16], אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס. עס איז פאַראַן אַן אופן אין עבודת הוי׳, אַז דאָס וואָס ער לערנט תורה און מקיים מצות איז ווייל ער פילט אַ געש־מאַק אין דעם, ער פילט אַ נועם עריבות ומתיקות אין תורה ומצות. דאָס ווערט אָנגערופן על מנת לקבל פרס. דער תכ־לית העבודה איז, שלא על מנת לקבל פרס, ד. ה. ניט מצד דעם געשמאַק, נאָר מצד קבלת עול מלכות שמים, וואָס ער וויל אויספירן דעם רצון העליון.

און מצד דעם הייסט עס „יגיעה בדרך ממילא".

„יגיעה": וויבאלד ער טוט עס ניט מצד זיין געשמאַק ותענוג, איז דאָס אַן ענין פון יגיעה – כנ"ל.

„בדרך ממילא": בשעת די עבודה איז מצד ההרגש והעונג כו׳ קען ער אַמאָל אַ טעות האָבן און מיינען אַז ער טוט עס בכחו ועוצם ידו, מצד דעם וואָס ער האָט גוטע כשרונות און גוטע מדות לערנט ער תורה און ער גיט צדקה וכו׳ (כללות המצות) – תעשה (בפת"ח). בשעת אָבער ער טוט עס מצד קבלת עול, דאַן הערט ער דעם אמת אַז דאָס איז ניט בכח עצמו, נאָר מצד סייעתא דשמיא – תעשה (בציר"י).

אַזוי ווי דער מאמר רז"ל[17] פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, אַז דאָס וואָס דער מענטש טוט איז מער ניט ווי כחודה של מחט – אַ קליינע עפענונג פון אַ נאָדל, – און דער עיקר קומט מצד מלמעלה – ואני אפתח.

נאָך מערער, אויך די הכנה צו קיום המצות קומט פון דעם אויבערשטן, לויטן מאמר רז"ל על פסוק מי הקדימני ואשלם, מי עשה לי מעקה עד שלא

16) אבות פ"א מ"ג.

17) הובא בכמה מקומות בדא"ח. ולעת עתה צריך עיון מקומו. – בלקוטי תורה קרח (נה, א) מביא גירסא אחרת בשיר השירים רבה על פסוק אני ישנה, בילקוט שמעוני שם, בזהר ח"ג צה, א. ומסיים: ובמ"א אמרו ואני אפתח לכם כפתחו של אולם. ומפרש גירסא זו דוקא. – וראה ג"כ פסיקתא רבתי פט"ו. פסיקתא דר"כ פרשת החודש.

נתתי לו גג כו׳ מי עשה לי ציצית עד שלא נתתי לו טלית וכו׳[18].

און דערפאַר הייסט עס בדרך ממילא (על דרך הנ״ל, בגשמיות, בפירוש הב׳), וואָרום ער פילט אַז ניט מצד זיין אַרבעט האָבן זיך אויפגעטאָן אַלע ענינים, נאָר אַז זיין אַרבעט איז מער ניט ווי אַ כלי און אַ צינור צו דעם ואני אפתח, עס טוט זיך אויף בדרך ממילא.

ז. ווי געזאָגט פריער, איז אויך דער ענין פון יגיעה בדרך ממילא אין רוחניות אַ תיקון אויף חטא העגל.

וועט מען עס פאַרשטיין לויט ווי עס איז באַוואוסט אַז דער חטא העגל איז דער זעלבער ענין פון חטא עץ הדעת, כמאמר רז״ל אַז בשעת חטא עץ הדעת ירדה זוהמא לעולם, ובשעת מתן תורה פסקה זוהמתן, ובשעת חטא העגל חזרה[19].

דער ענין פון חטא עץ הדעת איז דאָך באַוואוסט אַז דאָס איז דער ענין פון הרגש, פילן זיך, אַזוי ווי עס שטייט ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים, מען דערפילט דעם געשמאַק[20], איז דער תיקון אויף דעם – „יגיעה בדרך ממילא״. אָנשטאָט דעם, וואָס עס איז געווען מצד הרגש, דאַרף זיין יגיעה – קבלת עול; און אָנשטאָט דעם, וואָס ער האָט געמיינט אַז בכחו ועוצם ידו עשה את החיל הזה, דאַרף זיין בדרך ממילא.

ח. לויט דעם אַלעמען וועט מען אויך פאַרשטיין וואָס ער זאָגט אין פסוק ויקהל משה את כל עדת בני ישראל גו׳, און ניט, ווי געוויינלעך, ויאמר גו׳.

אַזוי ווי עס איז געווען מחרת יום כיפור, דער ענין פון כפור אויפן עגל וואָס האָט מחזיר געווען זוהמא פון חטא עץ הדעת, און מען האָט געדאַרפט פועל׳ן אין וועלט זי זאָל זיין ווי פאַר דעם חטא, וואָרום עולם על מילואו נברא, וואָס תכלית הכוונה איז דאָך גוי אחד בארץ, עס זאָל זיין אַ רשות היחיד, אַ דירה לו יתברך בתחתונים, אין דברים גשמיים דוקא, און זיי זאָלן זיין אַ דירה צו אחדותו ועצמותו יתברך, איז אויף דעם געווען ויקהל משה, ער האָט צוזאַמענגעקליבן אַלע ענינים לאחדות האמיתי.

און אַזוי ווי אַלע ענינים זיינען דאָך איינגעטיילט אין דריי דרגות – עולם שנה נפש, דערפאַר רעכנט ער אויס אין פסוק די אַלע דריי ענינים: אלה הדברים, ל״ט מלאכות[21] (כולל כל עניני העולם) בכל מושבותיכם – כללות פון מקום, עולם. כל עדת בני ישראל – כללות פון נפש. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון – כללות פון זמן.

צונויפקלייבן די אַלע ענינים צום אחדות האמיתי איז בכחו של משה. וואָרום משה איז משמיטה ראשונה[22], למעלה מהשתלשלות, דערפאַר איז בכחו צונויפקלייבן אַלע ענינים צום אחדות האמיתי. און דאָס זעלבע איז אויך בכחו של משה וואָס געפינט זיך אין יעדן אידן (לויט ווי עס

18) איוב מא, ג. ויקרא רבה כז, ב.

19) שבת קמו, א. זהר ח״א נב, ב. זע אויבן עמוד 163.

20) בראשית ג, ו. זע ד״ה באתי לגני תש״י (קונטרס עד) פ״ה.

21) שבת ע, א.

22) תורה אור נא, ד.

ווערט דערקלערט אין תניא[23] בענין אין לגבי משה מילתא זוטרתי היא).

וואָס דורך דער עבודה ווערט אויסגעפירט די תכלית הכוונה פון דער בריאה, אַז עס ווערט אַזוי ווי פאַר דעם חטא וואָס עולם על מילואו נברא, וואָס די שלימות פון דעם בגלוי וועט זיין לעתיד, און ווי דער מאמר רז״ל סמך שבת למלאכת המשכן, אַז דורך דער עבודה וועט זיין בנין בית המקדש השלישי במהרה בימינו.

(מתוך מאמר ד״ה ויקהל, תשי״ב)

ט. פון פסוק אלה הדברים גו׳ לערנט אָפּ די גמרא די ל״ט מלאכות וועלכע זיינען אסור אום שבת. און די גמרא[24] זאָגט, מלאכה דהואי במשכן הואי מלאכה — אַ מלאכה וואָס איז געווען אין משכן הייסט אַ מלאכה און זי איז אסור אום שבת.

פון דעם וואָס די ל״ט מלאכות לערנט מען אָפּ פון די מלאכות המשכן איז דאָך פאַרשטאַנדיק אַז די ל״ט מלאכות זיינען פאַרבונדן מיט די מלאכות המשכן.

עס איז דאָך באַוואוסט, אַז יעדער לימוד אין תורה איז ניט צופעליק ח״ו, נאָר אַז דער „מלמד״ מיטן „למד״ זיינען, בפנימיות, איין ענין.

און זייער פאַרבונד איז אַ צווייענדיקער: א) דער שרש פון די ל״ט מלאכות איז מלאכות המשכן, ד. ה. אַז אַלע מלאכות קומען בהשתלשלות פון מלאכות המשכן. ב) דערפאַר איז אויך דער ציל און תכלית פון אַלע מלאכות, אויך פון מלאכות הרשות, צו מאַכן דורך זיי אַ משכן ודירה לו יתברך, אַזוי ווי עס שטייט בכל דרכיך דעהו[25].

י. לויט דעם וועט מען אויך פאַרשטיין וואָס מיר געפינען, אַז אין די טעג וואָס מען מעג טאָן מלאכה, איז מען ממעט אין ענינים ווי קריאת התורה, און תפלות נוספות, בכדי ניט צו פאַרקירצן די צייט פון מלאכה[26].

נאָך מערער: אויפן פסוק ששת ימים תעבוד, זאָגן די רז״ל, אַז דאָס איז אַ מצות עשה[27].

אין פלוג — ווי קען דאָס געמאָלט זיין?

אָבער, לויט דעם ווי מען האָט גערעדט, אַז דער תכלית פון אַלע מלאכות איז צו מאַכן דורך זיי אַ משכן, איז מובן אַז דאָס איז אַ מצוה, און אַ מענטש דאַרף שטענדיק האָרעווען אין דעם, כי אדם לעמל יולד[28].

וואָרום דער חילוק פון דער גאַנצער וועלט ביז דעם משכן איז נאָר אַ חילוק פון כוח ביז פועל: דער משכן איז אַ משכן בפועל און די גאַנצע וועלט איז אַ משכן בכוח.

דאַרף מען אויסנוצן יעדע רגע אויף מלאכה, וואָס, ווי געזאָגט, ברענגט זי פון כוח אין פועל, יעדע רגע איז דאָ דער אָנזאָג בכל דרכיך דעהו.

(משיחות פורים, תשח״י)

23) פמ״ב.

24) שבת צו, ב. בבא קמא ב, א.

25) משלי ג, ו.

26) זע ברכות טז, א. מגילה כב, ב. קדושין לג, א.

27) זע אויבן הערה 8.

28) איוב ה, ז.

יא. משנכנס אדר מרבין בשמחה.

אין דער משנה[29] שטייט, משנכנס אב ממעטין בשמחה, נאָר די גמרא[30] זאָגט אויף דעם, כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה.

זעט מען אין דעם צוויי ענינים הפ־כיים:

א) פון דעם לשון כשם איז משמע, אַז דער עיקר איז דער משנכנס אב ממעטין בשמחה, דאָס שטייט בפירוש אין דער משנה, מה שאין כן דער משנכנס אדר מרבין בשמחה, איז דאָס ניט מער ווי כשם, וואָס מען לערנט עס אָפּ פון משנכנס אב.

ב) לאידך גיסא זעען מיר אַז בהנוגע לפועל איז דער משנכנס אב ממעטין בשמחה באַגרענעצט. ניט אין אַלץ איז מען ממעט. עס זיינען פאַראַן עניני שמחה אויך אין אב[31]. אָבער דאָס וואָס משנכנס אדר מרבין בשמחה איז דאָס אָן קיינע הגבלות ביז עד דלא ידעי.

אין פלוג איז דאָס ניט פאַרשטאַנ־דיק, וויבאַלד אַז דער גאַנצער ענין פון משנכנס אדר מרבין קומט אַרויס פון דעם משנכנס אב ממעטין, ווי דער לשון הגמרא איז, כשם, היינט פאַרוואָס איז דער משנכנס אדר מרבין בשמחה מע־רער ווי דער משנכנס אב ממעטין וכו'.

יב. די פשוט'ע דערקלערונג אין דעם: ווייל שמחה דאַרף זיין אַלע מאָל, אַפילו בחודש אב, עס איז דאָך אַלע מאָל דאָ דער ציווי פון עבדו את הוי' בשמחה. דערפאַר אַז עס קומט נאָך צו מרבין בשמחה איז דאָס אָן אַ גרענעץ. דער ממעטין איז באַגרענעצט, ווייל אויך דעמאָלט דאַרפן זיין געוויסע עני־ני שמחה, ובפרט מצד דעם ציווי פון עבדו את הוי' בשמחה.

די פנימיות פון דעם ענין איז, ווי מען האָט גערעדט אין מאמר[32], אַז דער תכלית הכוונה איז אויסצופירן דעם נתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו יתברך דירה בתחתונים, אַז דער אוי־בערשטער זאָל האָבן אַ דירה דאָ למטה. און ווי דער מענטש וואָס וואוינט אין אַ דירה, געפינט ער זיך אין דער דירה מיט זיין גאַנצן וועזן, אַזוי איז אויך דער פירוש פון דירה בתחתונים, אַז דער אויבערשטער זאָל זיין למטה בכל עצ־מותו ומהותו יתברך.

עס שטייט דאָך עוז וחדוה במקומו, דאָרטן וואו דער אויבערשטער געפינט זיך איז שמחה. במילא בכדי עס זאָל זיין דירה בתחתונים, מוז מען האָבן עוז וחדוה, וואָס דעמאָלט קען עס זיין מקו־מו ודירתו יתברך[33].

דערמיט איז פאַרשטאַנדיק וואָס מען דאַרף זיין שטענדיק בשמחה. אַפילו אין די צייטן וואָס עס שטייט אויף זיי ממעטין, דאַרף מען אויך דעמאָלט זיין בשמחה, אין אַ געווי־סער מאָס, וויבאַלד אַז די דירה לו

29) תענית כו, ב.

30) שם כט, סע"א.

31) ראה שולחן ערוך אורח חיים סימן תקנ"א ס"ב. ב"ח לטור ריש סימן תקנ"א: אבל באכילת בשר כו'. וצריך עיון במגן אברהם שם סק"א.

32) ד"ה כי תשא, תשט"ז.

33) עיין חגיגה ה, ב. דיש גורסין ובבתי גואי ליכא — הובא בעבודת הקודש ח"ג פנ"ז — וגם לגירסתנו מבואר ברשימות הצמח צדק לאיכה עמוד כב־כג (אוה"ת נ"ך ח"ב ע' א'נב־ג). ואכ"מ.

יתברך מוז מען מאַכן שטענדיק, בכל רגע ורגע, וואָרום דאָס איז דאָך כל האדם, אני (לא) נבראתי (אלא) לשמש את קוני[34], במילא ליגט דער חיוב צו זיין שטענדיק, יעדע רגע, בשמחה.

יג. דאָס וואָס אַמאָל דאַרף זיין דער סדר עבודה אין צווייטן קו, אין פאַר־קערטן קו פון שמחה — וועט מען דאָס אויך פאַרשטיין לויט ווי עס ווערט דער־קלערט אין דעם מאמר, דער סדר ווי מען מאַכט אַ דירה לו יתברך, על דרך משל ווי מען מאַכט אַ דירה פאַר אַ מלך בשר ודם. די ערשטע זאַך מוז מען דעם אָרט אויסרייניקן פון יעדן שמוץ כו׳ און דער־נאָך באַפּוצט מען דאָס מיט שיינע כלים בכדי עס זאָל זיין ראוי לדירת המלך.

אַזוי איז דאָס אויך אין עבודה רוח־נית. מען מוז פריער אַרויסנעמען דעם שמוץ וכו׳, וואָס דאָס טוט זיך אויף דורך דעם קו המרירות. און דאָס איז די עבודה פון חודש אב, ממעטין בשמחה, בכדי אַרויסצונעמען די ענינים פון ומ־פּני חטאינו גלינו מארצנו. דאָס איז אָבער מער ניט ווי אַ הכנה צו אַ דירה, די דירה אַליין מאַכט מען דורך שמחה.

יד. דאָס וואָס עס שטייט אין גמרא אויף דעם ענין פון משנכנס אדר מרבין בשמחה דער דיוק כשם, וואָס דערפון איז משמע אַז דער משנכנס אדר מרבין קומט אַרויס פון דעם משנכנס אב ממע־טין, איז דאָס פאַרשטאַנדיק לויט דעם וואָס ווערט דערקלערט אין חסידות[35], אַז דער יתרון האור קומט מתוך החושך דוקא. במילא איז פאַרשטאַנדיק אַז ווער רופט אַרויס אין אדר דעם בלי גבול פון שמחה, עד דלא ידעי — דאָס קומט פון חושך דוקא, ד. ה. די עבודה פון אתכפיא סטרא אחרא דורך מרירות, דעמאָלט איז די שמחה גאָר גרויס, אָן אַ גרענעץ.

און דאָס איז דער טעם וואָס דוקא אין חודש אדר איז די שמחה אָן אַ גרענעץ, ווייל דעמאָלט איז דאָס געקו־מען מתוך החושך, ווי עס שטייט ורבים מעמי הארץ מתיהדים, עמי הארץ, ג׳ קליפות הטמאות, זיי אַליין זיינען מת־יהדים, געוואָרן יהודים, כופרים בעַ־בודה זרה ומודים בכל התורה[36].

און מצד דער עבודה, ווערט דער יתרון האור, אַז פורים איז דער חיוב השמחה עד דלא ידעי, און אויך דעם גאַנצן חודש אדר דאַרף זיין שמחה בריבוי, ווי ער זאָגט והחודש אשר נהפך, דער גאַנצער חודש אדר.

(משיחות שבת מברכים אדר, תשט״ז)

34) קדושין פב, א.

35) תניא פכ״ו. באתי לגני תש״י פ״א.

36) נדרים כה, א.